

CRNA GORA
UPRAVA ZA STATISTIKU

IV Proleterske 2, 81000 Podgorica

Tel: +382 (0) 20 230 811

Fax: +382 (0) 20 230 814

E-mail: contact@monstat.org

IZVJEŠTAJ O KVALITETU ZA 2019. GODINU

Harmonizovani indeks potrošačkih cijena

Odgovorno lice: Miroslav Pejović

Naziv odsjeka: Odsjek za statistiku cijena i spoljne trgovine

Sadržaj:

1. Uvod - Osnovne informacije o istraživanju	1
1.1 Svrha, cilj i predmet istraživanja.....	1
1.2 Pravni osnov	1
1.3 Statističke jedinice.....	1
1.4 Pokrivenost i obuhvat istraživanja	1
1.4.1 Sektori.....	1
1.4.2 Statistička populacija	1
1.5 Refeferentna geografska oblast.....	1
1.6 Koncepti i definicije	1
1.7 Klasifikacije	2
1.8 Frekvencija prikupljanja podataka.....	2
1.9 Dinamika objavljivanja podataka	2
1.10 Metodologija.....	2
1.11 Bazni period	2
1.12 Jedinica mjere	2
1.13 Izvor podataka.....	2
2. Relevantnost - Korisnici podataka	3
2.1 Potrebe korisnika.....	3
2.2 Zadovoljstvo korisnika	3
3. Tačnost i pouzdanost	4
3.1 Tačnost - Opšta ocjena.....	4
3.2 Greška mjerenja	4
3.3 Greška usljed neodaziva	4
Stopa neodaziva jedinica	4
3.4 Sezonska prilagođavanja	4
3.5 Revizija podataka.....	4
3.5.1 Politika revizije podataka	4
3.5.2 Praksa revizije podataka.....	5
3.5.3 Prosječna veličina revizije podataka	5
4. Pravovremenost i tačnost objave podataka	5
4.1 Pravovremenost.....	5
Vremenski jaz objave preliminarnih podataka	5
Vremenski jaz objave konačnih podataka	5
4.2 Tačnost objave podataka	5
5. Dostupnost i jasnoća	5
5.1 Kalendar objavljivanja statističkih podataka	5
5.2 Pristup kalendaru objavljivanja statističkih podataka.....	5
5.3 Saopštenja.....	5
5.4 Publikacije.....	5
5.5 Online baza podataka	6
5.6 Pristup mikropodacima	6
5.7 Popunjenost metadate.....	6
6. Uporedivost	6
6.1 Prostorna uporedivost.....	6
6.2 Vremenska uporedivost.....	6
Indikator za uporedivost u vremenu.....	6

1. Uvod - Osnovne informacije o istraživanju

1.1 Svrha, cilj i predmet istraživanja

Harmonizovani indeks potrošačkih cijena (HICP) je osnova za komparativna mjerenja inflacije u Evropi, kao i za procjenu stabilnosti monetarne vrijednosti u eurozoni. Svaka zemlja članica EU je obavezna da proizvodi HICP indeks. Harmonizovani indeks potrošačkih cijena (HICP) je ekonomski pokazatelj koji mjeri promjenu u nivou cijena dobara i usluga koje tokom vremena domaćinstva kupuju i koriste u svrhu potrošnje, te kao takav predstavlja grupu evropskih indeksa potrošačkih cijena izračunatih prema harmonizovanom pristupu i posebnom setu definicija koji omogućuje uporedivu mjeru inflacije u euro području, Evropskoj uniji, Evropskom ekonomskom području, kao i za zemlje kandidatkinje.

1.2 Pravni osnov

Zakonom o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike (Sl.list Crne Gore br. 18/12) definisane su odredbe za prikupljanje, obradu i diseminaciju podataka. Zakon pruža Upravi za statistiku jasno i široko pravno ovlaštenje da prikuplja i pristupa podacima potrebnim za sprovođenje Programa i Godišnjeg plana. Zakon daje prioritet upotrebi administrativnih podataka, kao i pravo pristupa individualnim podacima koja su rezultat istraživanja ostalih proizvođača zvanične statistike. Kao dopuna zakonskim odredbama, Upravi za statistiku je potpisao nekoliko memoranduma o saradnji sa imaćima administrativnih podataka.

Regulativa (EU) br. 2016/792 o harmonizovanim indeksima potrošačkih cijena i indeksu cijena stambenih objekata, i opozivanju Regulative (EK) br. 2494/95.

1.3 Statističke jedinice

Svaki objavljeni indeks ili stopa promjene odnosi se na izdatke za finalnu monetarnu potrošnju cijelog sektora domaćinstva odgovarajućeg geografskog entiteta. Izveštajne jedinice obuhvataju sve vrste prodajnih objekata (prodavnice svih tipova i veličina, zelene pijace, zanatske radionice, preduzeća koja pružaju javne usluge, ugostiteljski, sportski i kulturno-obrazovni objekti i slično) u kojima se ostvaruje najveći promet. Jedinica posmatranja su maloprodajne cijene proizvoda i usluga finalne potrošnje, koje imaju značajan udio u ukupnoj potrošnji prosječnog potrošača. Ti proizvodi i usluge čine tzv. „korpu“ dobara i usluga, kojom su obuhvaćeni uglavnom proizvodi i usluge, čiji udio u ukupnoj potrošnji stanovništva prelazi 0,1%.

1.4 Pokrivenost i obuhvat istraživanja

1.4.1 Sektori

Potrošnja u sektoru domaćinstva (domaći koncept).

1.4.2 Statistička populacija

Na ekonomskoj teritoriji zemlje obuhvaćena je cjelokupna potrošnja kako rezidenata, tako i nerezidenata, kao i svih kolektivnih institucionalnih jedinica. HICP obuhvata potrošnju svih domaćinstava na nacionalnoj teritoriji (rezidenti i nerezidenti).

1.5 Referentna geografska oblast

Teritorija Crne Gore.

1.6 Koncepti i definicije

Harmonizovani indeks potrošačkih cijena je pokazatelj prosječne promjene cijena svih proizvoda i usluga koje domaćinstva koriste u svrhu potrošnje. HICP služi za poređenje inflacije na evropskom nivou.

Elementarni agregati predstavljaju proizvode na najnižem nivou agregiranja, odnosno proizvode u svim prodajnim objektima na jednoj geografskoj lokaciji.

Mjesečna stopa inflacije (m/m-1) mjeri promjenu prosječnih cijena u tekućem mjesecu u odnosu na prosječne cijene iz prethodnog mjeseca.

Godišnja stopa inflacije (m/m-12) mjeri promjenu prosječnih cijena u tekućem mjesecu u odnosu na prosječne cijene u istom mjesecu prethodne godine.

Kumulativni indeks (stopa promjene) mjeri promjenu prosječnih cijena u tekućem mjesecu u odnosu na prosječne cijene u decembru prethodne godine.

Bazni indeks (stopa promjene) mjeri promjenu prosječnih cijena u tekućem mjesecu u odnosu na prosjek bazne godine.

Prosječni godišnji indeks (stopa promjene) mjeri promjene prosječnih cijena od početka godine do tekućeg mjeseca u odnosu na isti period u prethodnoj godini (Npr. Jan-Maj 19/Jan-Maj 18).

Ponderi koji se koriste za izračunavanje indeksa potrošačkih cijena predstavljaju relativno učešće odabranih dobara i usluga u ukupnoj potrošnji domaćinstava na domaćoj teritoriji. Tačnije, oni predstavljaju "važnost" određene grupe proizvoda u ukupnoj potrošnji domaćinstava u određenom referentnom periodu.

1.7 Klasifikacije

Za obračun harmonizovanih indeksa potrošačkih cijena koristi se Evropska klasifikacija individualne potrošnje prema namjeni na petocifarskom nivou (European Classification of Individual Consumption by Purpose – ECOICOP 5 digit).

1.8 Frekvencija prikupljanja podataka

Za potrebe obračuna harmonizovanog indeksa potrošačkih cijena cijene se snimaju jedanput mjesečno u periodu od 3. do 25. u mjesecu, izuzev cijena goriva koje se snimaju na dnevnoj bazi.

1.9 Dinamika objavljivanja podataka

Mjesečna.

1.10 Metodologija

Metodološka dokumenta za obračun harmonizovanog indeksa potrošačkih cijena (Compendium of HICP reference documents, 2013 edition, European Commission) dostupna su na EUROSTAT-ovom sajtu na sljedećem linku: <http://ec.europa.eu/eurostat/web/hicp/publications/compendium>

1.11 Bazni period

Bazni period indeksa je 2015. godina.

1.12 Jedinica mjere

Indeksni brojevi, procenti, stope.

1.13 Izvor podataka

Izbor pondera: Ponderi su struktura potrošnje domaćinstava dobijena na osnovu podataka iz Nacionalnih računa.

Izbor prodavnica: Kriterijumi za izbor broja i tipa prodavnica u jednom gradu su:

- Vrsta proizvoda ili usluge za koje se prikupljaju cijene
- Broj stanovnika
- Promet koji se ostvaruje
- Ujednačenost cijena istog proizvoda u različitim prodavnicama
- Kontinuirana snadbjevenost prodavnice robom

- Navike potrošača
- Lokacija

Broj stanovnika i vrsta proizvoda su osnovni kriterijum za izbor broja prodavnica po gradovima. Zbog stalnog prisustva na terenu i suočavanja sa realnim stanjem, snimatelji su ti koji će u saradnji sa Odsjekom za statistiku cijena, donijeti konačnu odluku o izboru snimateljskih mjesta. Izbor prodavnica za snimanje ažurira se svake godine.

Izbor proizvoda: Lista proizvoda za koju se prikupljaju cijene jedinstvena je za cijelu Crnu Goru. Konačnu listu za snimanje cijena utvrđuje Uprava za statistiku odnosno Odsjek za statistiku cijena nakon konsultacije sa snimateljima a najkasnije do kraja novembra. Snimatelj cijena bira proizvod koji odgovara opisu proizvoda iz liste proizvoda. Ukoliko u prodavnici postoji više različitih proizvoda koji odgovaraju opisu, bira se onaj koji se najviše prodaje u dužem vremenskom periodu. Zbog toga je veoma važno da se kod izbora proizvoda konsultuje prodavac. Kada se izabere proizvod za koji će se prikupljati cijena, on se ne mijenja u toku cijele godine, osim u izuzetnim slučajevima kada nestane sa tržišta.

1.14 Metod prikupljanja podataka

Cijene se prikupljaju mjesečno za odabrane proizvode i usluge, koje snimaju angažovani anketari u pet opština: Podgorica, Nikšić, Bijelo Polje, Bar i Budva. Određeni broj cijena se prikuplja centralizovano u Odsjeku cijena. Metodi prikupljanja su različiti i zavise od vrste proizvoda ili usluge (telefonski intervju, internet sajtovi ili posebni upitnici).

2. Relevantnost - Korisnici podataka

2.1 Potrebe korisnika

Međunarodni korisnici:

- Eurostat;
- Svjetska banka;
- UN organizacije;
- Međunarodni monetarni fond.

Nacionalni korisnici:

- Ministarstva i drugi organi javne uprave;
- Lokalne samouprave i drugi organi lokalne uprave;
- Centralna banka;
- Nevladine organizacije;
- Studenti;
- Istraživači;
- Mediji.

2.2 Zadovoljstvo korisnika

Uprava za statistiku je usvojila Strategiju upravljanja kvalitetom, Vodič za implementaciju Strategije upravljanja kvalitetom, kao i Implementacioni plan za sprovođenje politike kvaliteta. U cilju mjerenja stepena do kojeg ispunjava svoje obaveze prema korisnicima i u sklopu nove politike kvaliteta, Uprava za statistiku je sprovela istraživanje o zadovoljstvu korisnika. Prikupljanje podataka realizovano je putem web ankete, u periodu od 1. septembra do 20. oktobra 2017. godine. Rezultati istraživanja dostupni su na web stranici Uprave za statistiku, na sljedećem linku:

<http://www.monstat.org/userfiles/file/KVALITET/Izvjestaj%20o%20zadovoljstvu%20korisnika.pdf>

3. Tačnost i pouzdanost

3.1 Tačnost - Opšta ocjena

Tačnost HICP-a podataka generalno se smatra visokom. Tačnost izvornih podataka prati se procjenom metodološke ispravnosti cijena i izvora pondera kao i pridržavanjem metodoloških preporuka. Postoje razni izvori podataka kako za pondere (Nacionalni računi, Anketa o potrošnji domaćinstava) tako i za cijene (posjeta maloprodajnim objektima i pružiocima usluga i centralno prikupljanje cijena putem pošte, telefona, e-pošte i interneta). Vrsta ankete i metode prikupljanja cijena osiguravaju dovoljnu pokrivenost i pravovremenost. Cijene se prikupljaju u prodajnim mjestima, supermarketima, prodavnicama, zanatskim radnjama i slično, u 5 gradova koji predstavljaju najznačajnije trgovinske centre: Podgorica, Nikšić, Bijelo Polje, Budva i Bar. One odražavaju cjenovnu situaciju u cijeloj zemlji. Izvori za pondere se zasnivaju na podacima iz Nacionalnih računa o strukturi finalne potrošnje domaćinstava.

Prodajni objekti iz kojih se cijene prikupljaju odabrani su da reprezentuju postojeću trgovačku i uslužnu mrežu, i obično se zasnivaju na sljedećim kriterijumima: promet, reprezentativnost i obuhvat raspoloživih roba i usluga uključenih u korpi HICP-a. Obuhvaćena je potrošnja privatnih, institucionalnih domaćinstava kao i nerezidenata nastanjenih na ekonomskoj teritoriji zemlje, nezavisno od njihovih prihoda (domaći koncept).

3.2 Greška mjerenja

Greške u mjerenju su moguće samo u fazama prikupljanja odnosno unosa podataka od strane snimatelja ili osobe koja unosi podatke. Upitnici i metodološka uputstva su dostavljeni snimateljima, a sa njima se održava redovan kontakt u cilju minimiziranja grešaka. Eventualne greške pri snimanju i unosu se ispravljaju prije izračunavanja prosječnih cijena i indeksa potrošačkih cijena, tako da naknadne revizije podataka nijesu vršene.

3.3 Greška usljed neodaziva

Maloprodajne cijene izabranih reprezentativnih proizvoda i usluga za izračunavanje harmonizovanih indeksa potrošačkih cijena, prate se u izabranim prodajnim mjestima (npr. supermarketima, marketima, kioscima, pijacama, uslužnim i drugim objektima). Cijene se snimaju svakog mjeseca u prodajnim mjestima, koja su odabrana u uzorku početkom godine, i broj prodajnih mjesta tokom godine se ne smije mijenjati. Stoga, svaki mjesec imamo 100% obuhvat.

Stopa neodaziva jedinica

Stopa neodaziva jedinica iznosi 0%.

3.4 Sezonska prilagođavanja

Ne sprovodi se desezoniranje HICP podataka.

3.5 Revizija podataka

3.5.1 Politika revizije podataka

Uprava za statistiku je usvojila politiku revizije i ista je dostupna na web sajtu, na sljedećem linku: [Politika revizije](#)

3.5.2 Praksa revizije podataka

Objavljeni podaci se smatraju konačnim osim u slučaju metodoloških promjena i uvođenja novih klasifikacija, uslijed čega podliježu reviziji.

3.5.3 Prosječna veličina revizije podataka

Nije bilo revizije podataka u 2019. godini.

4. Pravovremenost i tačnost objave podataka

4.1 Pravovremenost

Podaci se objavljuju na datum koji je definisan Kalendarom objavljivanja statističkih podataka u formi redovnog mjesečnog saopštenja.

Vremenski jaz objave preliminarnih podataka

Preliminarni podaci se smatraju ujedno i konačnim podacima.

Vremenski jaz objave konačnih podataka

15-20 dana.

4.2 Tačnost objave podataka

HICP podaci su objavljeni u skladu sa Kalendarom objavljivanja statističkih podataka za 2019. godinu.

5. Dostupnost i jasnoća

5.1 Kalendar objavljivanja statističkih podataka

Zakonom o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike ("Sl.list Crne Gore" br. 18/12) se propisuje da proizvođači zvanične statistike pripremaju, ažuriraju i objavljuju Kalendar objavljivanja statističkih podataka. Objavljuje se na internet stranici Uprave za statistiku najkasnije do 20. decembra za narednu godinu, za sve proizvođače zvanične statistike koji uključuje datume objavljivanja statističkih podataka. Svaka promjena u datumu objavljivanja u Kalendaru objavljuje se unaprijed u skladu sa Procedurom o neplaniranim revizijama.

5.2 Pristup kalendaru objavljivanja statističkih podataka

<http://www.monstat.org/cg/page.php?id=12&pageid=12>

5.3 Saopštenja

Podaci su dostupni u formi mjesečnih saopštenja objavljenih na zvaničnom web sajtu, na sljedećem linku:

[Saopštenja](#)

5.4 Publikacije

Sve publikacije koje objavljuje Uprava za statistiku dostupne su na sljedećem linku: [Publikacije](#)

5.5 Online baza podataka

Na sajtu MONSTAT-a u dijelu Cijena nalaze se saopštenja o harmonizovanom indeksu potrošačkih cijena od 1. januara 2011. godine. U dijelu Podaci, u vidu excel tabele dostupni su harmonizovani indeksi potrošačkih cijena od januara 2011. godine, na 4-cifarskom nivou agregiranja.

5.6 Pristup mikropodacima

Zakonom o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike ("Sl.list Crne Gore" br. 18/12) regulisana su pravila pod kojim spoljni korisnici mogu dobiti pristup individualnim podacima za potrebe istraživanja. Članom 58 definisane su vrste naučnih i istraživačkih organizacija koje mogu dobiti takve podatke.

Davanje individualnih podataka bez identifikatora moguće je isključivo na pisani zahtjev naučno-istraživačkih ustanova, u svrhu obavljanja naučno-istraživačke djelatnosti, kao i međunarodnih statističkih organizacija i proizvođača statistike iz drugih država. Istraživački subjekt potpisuje Ugovor sa Upravom za statistiku, kao i Izjavu o poštovanju principa povjerljivosti. Proizvođači zvanične statistike vode posebnu evidenciju o korisnicima i o svrsi za koju su statistički podaci dati na korišćenje.

5.7 Popunjenost metadate

Nije dostupno.

6. Uporedivost

6.1 Prostorna uporedivost

Crnogorski HICP se proizvodi na osnovu minimalnih standarda koje zahtijevaju harmonizovani indeksi potrošačkih cijena i smatra se uporedivim sa HICP-om drugih država članica EU. Zahtjevi EU regulativa koji usklađuju definicije i klasifikacije HICP-a primjenjeni su u crnogorskom HICP-u. Postoje neke zahtjevnije oblasti koje se mogu unaprijediti kao npr. cjenovna prilagodjavanja usljed promjene u kvalitetu, kako bi se dodatno poboljšala uporedivost. Definicije i klasifikacije su usklađene u nizu pravnih akata koji su riješili konceptualne razlike.

6.2 Vremenska uporedivost

HICP podaci su dostupni od januara 2011. godine na sajtu MONSTAT-a, u dijelu [Podaci](#) i uporedivi su tokom vremena.

Indikator za uporedivost u vremenu

Nije dostupno.